

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Bednarek

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 20 listopada 2025 r.
w sprawie **W. I.**
skazanego z art. 178a § 2 k.k.
kasacji wniesionych przez obrońców skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku
z 7 kwietnia 2025 r. sygn. akt VI Ka 470/23,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Lęborku
z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II K 24/18

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasacje jako oczywiście bezzasadne;**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 lipca 2023 r., sygn. akt II K 24/18, Sąd Rejonowy w Lęborku, uznał W. I. za winnego czynu wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. i na mocy tego przepisu skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, ponadto orzekł 3-letni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i

świadczenie pieniężne w wysokości 10.000 zł. Ponadto, sąd I instancji, uznał W. I. za winnego tego, że 15 sierpnia 2017 r. w miejscowości W. 1 będąc kierującym samochodem osobowym marki B. o numerze rejestracyjnym Z. naruszył umyślnie zasady w ruchu lądowym w ten sposób, że znajdując się w stanie nietrzeźwości oznaczonym na poziomie 0,59 mg/1 alkoholu w wydychanym powietrzu nie zachował należytej ostrożności poprzez niedostosowanie prędkości do warunków jazdy w wyniku czego stracił panowanie nad pojazdem i po uprzednim pochwyceniu pobocza dachował uderzając w przydrożne drzewo w następstwie czego spowodował nieumyślnie u E. O. odmę płucną prawostronną i uraz kręgosłupa piersiowego w odcinku TH9ThIO z objawami poprzecznej przerwy rdzenia, skutkującymi trwałym porażeniem kończyn dolnych, co wiązało się z wieloma powikłaniami o charakterze przewlekłym w tym kamicą pęcherza i nerek, niewydolnością nerek, zakrzepicą żylną, które to obrażenia spowodowały inne ciężkie kalectwo oraz ciężką chorobę nieuleczalną i długotrwałą w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k. zaś u drugiego pasażera M. K. obrażenia ciała w postaci odmy opłucnej prawostronnej, złamania żebra VIII po stronie prawej, złamania wyrostków poprzecznych prawych kręgów LI -L4, które to obrażenia naruszyły czynności narządów ciała na okres powyżej dni siedmiu, tj. czynu wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i za to z mocy art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. skazał go na karę 3 lat pozbawienia wolności. Na mocy art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Sąd, na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wobec W. I. jednostkowe kary pozbawienia wolności i wymierzył mu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85 a k.k. i art. 90 § 2 k.k. połączył orzeczone wobec W. I. środki karne w postaci zakazu prowadzenia pojazdów i wymierzył mu łączny dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Na mocy art. 46 § 1 k.k. orzekł od W. I. na rzecz pokrzywdzonego E. O. kwotę 20.000 zł, a na rzecz pokrzywdzonego M. K. kwotę 10.000 zł zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Apelacje od przedmiotowego wyroku złożyli obrońcy W. I. - adw. K. J. oraz adw. K. S. , zaskarżając przedmiotowy wyrok w całości na korzyść oskarżonego, a

także oskarżyciel publiczny, który zaskarżył przedmiotowy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonego W. I. , wskazując na obrazę prawa materialnego, w zakresie nie dotyczącym kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, a to art. 4 k.k. poprzez jego niezastosowanie i niewskazanie w podstawie prawnej wymiaru kary łącznej w punkcie 6 części dyspozytywnej wyroku, pomimo orzeczenia kary łącznej w oparciu o ustawę względniejszą dla sprawcy.

Wyrokiem z 7 kwietnia 2025 r., Sąd Okręgowy w Słupsku, sygn. akt VI Ka 470/23 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że do całości rozstrzygnięcia zastosował art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 15 sierpnia 2017 r. w pozostałym zakresie utrzymując w mocy zaskarżony wyrok.

Kasacje od wyroku wnieśli obrońcy skazanego.

Adw. K. S. zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego i zarzucił orzeczeniu:

1. rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to: art. 7 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. polegającą na nienależytym rozważeniu zarzutów i wniosków podniesionych w apelacji obrońcy, nie wskazaniu powodów uznania ich za niezasadne oraz ograniczeniu się do zaaprobowania selektywnej oceny dowodów i chociaż obszernej, to jednak w rzeczywistości lakonicznej i dowolnej argumentacji sądu pierwszej instancji, sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania, logiki oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego, w wyniku której sąd uznał oskarżonego W. I. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 k.k., co wyklucza uznanie przeprowadzonej kontroli instancyjnej za prawidłową;
2. obrazę przepisów postępowania, mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to: art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 433 § 1 k.p.k. poprzez dowolną i sprzeczną z zasadami logiki oraz doświadczenia życiowego ocenę dowodów przeprowadzonych przez sam sąd odwoławczy w postaci opinii psychologicznej w zakresie motywacji

skazanego co do przyznania do winy, a także badań poligraficznych, co miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia;

3. art. 4 k.p.k., art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 i 2 k.p.k., art. 201 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 452 k.p.k. poprzez niezasadne odstępianie od wyjaśnienia sprzeczności między pisemnymi opiniami wydanymi w niniejszej sprawie, a to w szczególności biegłego R. S. i biegłej D. P., opinii Akademii Ruchu Drogowego w S. oraz Instytutu Ekspertyz Sądowych - Pracownia Badania Wypadków Drogowych w G., opracowanymi na kanwie tego samego materiału dowodowego oraz z wykorzystaniem tego samego oprogramowania komputerowego służącego do analizy przebiegu wypadków [...], a zawierającymi odmienne stwierdzenia i wnioski, w sytuacji, gdy konkluzje tych opinii, wobec istniejących w nich sprzeczności, nie pozwalały na podjęcie prawidłowego rozstrzygnięcia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu II instancji oraz utrzymanego na jego mocy wyroku sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto, z daleko posuniętej ostrożności procesowej, obrońca wniósł o przyjęcie, iż wymierzona kara jest rażąco surowa i złagodzenie wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności poprzez wymierzenie jej w takim wymiarze, aby możliwe było warunkowe zawieszenie jej wykonania oraz ustalenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w wymiarze nie wyższym niż 3 lata.

Adw. B. F. zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego, zarzucając rozstrzygnięciu:

1. rażąco obrazę przepisów prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj.:

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 198 § 1 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. polegającą na wadliwie przeprowadzonej kontroli odwoławczej poprzez niedopuszczalne zaaprobowanie naruszenia przez sąd I instancji wynikającego z dyspozycji wskazanego przepisu bezwzględного zakazu udostępnienia innych opinii biegłym powołanym z tego względu, że wydana przez innego biegłego opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi

sprzeczność w niej samej lub między różnymi innymi opiniami w tej samej sprawie poprzez udostępnienie nowym biegłym z Instytutu Ekspertyz Sądowych z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych całości akt sprawy, z uprzednio sporządzonymi opiniami biegłych włącznie, a którą to opinię Sąd Okręgowy w Słupsku przyjął za podstawę ustaleń faktycznych co do stwierdzenia sprawstwa skazanego w zakresie przypisanego mu czynu;

2. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. art. 2 § 2 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. polegające na wadliwie przeprowadzonej kontroli odwoławczej poprzez przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Słupsku za prawidłowe ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy w Lęborku, w sytuacji gdy ustalenia poczynione przez sąd I instancji dokonane zostały z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami wiedzy, prawidłowego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, jak również z naruszeniem zasady prawdy materialnej ze względu na niewykorzystanie przez sąd I instancji wszystkich możliwości proceduralnych w dążeniu do prawdziwych ustaleń faktycznych, polegających na: nieprawidłowej ocenie, że wyjaśnienia skazanego W. I. złożone podczas pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego zasługują na wiarygodność w zakresie, w którym przyznał się on do popełnienia zarzucanego mu czynu, podczas gdy okoliczność ta nie znajduje potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym, w szczególności w oparciu o oświadczenie, które skazany złożył zaraz po wypadku wobec obecnych na miejscu zdarzenia funkcjonariuszy Policji, że w momencie zdarzenia nie kierował pojazdem marki B. o nr rej. [...], którą to okoliczność w toku postępowania konsekwentnie podtrzymywał, wyjaśniając że odpowiedzialność za przypisany mu czyn przejął na siebie w warunkach silnego stresu pourazowego podyktowanego licznymi obrażeniami ciała, presją organów ścigania oraz chęci pomocy faktycznemu sprawcy, które w dacie czynu był już uprzednio karany, jak również okoliczność te wspierają wnioski opinii sądowo-psychologicznej z dnia 7 marca 2024 r., w której biegła wskazała, że stan psychiczny skazanego w trakcie jego pierwszego przesłuchania podczas postępowania przygotowawczego uzasadnia

stwierdzenie, że w przypadku skazanego mogło dojść do fałszywego przyznania się do winy, co w konsekwencji czyni skazanie opartym o niedopuszczalną w polskim prawie zasadę *confessio est regina probationum* oraz niezasadnym przyznaniu wiarygodności wnioskowi zawartym opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych [...] z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych z dnia 23 stycznia 2023 r., że najbardziej prawdopodobnym jest, iż w czasie opiniowanego zdarzenia kierującym pojazdem marki B. o nr rej. [...] był skazany W. I., podczas gdy twierdzenia biegłych pozostawały w istotnej sprzeczności z pozostałym ujawnionym w toku postępowania materiałem dowodowym;

3. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. polegające na bezzasadnym oddaleniu wniosku obrońcy o dopuszczenie dowodu z uzupełniającego przesłuchania oskarżyciela posiłkowego E. O. na okoliczność ustalenia osoby kierującej samochodem marki B. o nr rej. [...] w trakcie zdarzenia poprzez uznanie, że wniosek ten w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania oraz wniosku oskarżyciela posiłkowego o dopuszczenie dowodu z opinii z zakresu badania poligraficznego E. O. na okoliczność wiarygodności depozycji oskarżyciela w zakresie tego, że skazany W. I. w dniu zdarzenia nie kierował przedmiotowym pojazdem poprzez uznanie, że wniosek w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania i pozostaje nieprzydatny do stwierdzenia okoliczności podnoszonych przez oskarżyciela posiłkowego, podczas gdy w świetle licznych rozbieżności wniosków wynikających z całokształtu materiału dowodowego w sprawie, przeprowadzenie niniejszych dowodów pozostawało istotne dla merytorycznego rozstrzygnięcia o sprawstwie skazanego, tym samym a priori pozbawiając skazanego możliwości wykorzystania tych źródeł dowodowych do weryfikacji okoliczności wynikających z jego wyjaśnień, opinii sądowo-psychologicznej z dnia 7 marca 2024 r. oraz pozostałych osobowych źródeł dowodowych, co w konsekwencji skutkowało niezasadnym utrzymaniem zaskarżonego wyroku w mocy w zakresie uznania skazanego za winnego popełnienia przypisanego mu czynu;

4. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 173 § 1 oraz 3 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym poprzez przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Słupsku za prawidłowe ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy w Łęborku, a prowadzących do uznania W. I. winnym mimo obowiązku rozstrzygania wątpliwości na korzyść oskarżonego wynikającego z art. 6 ust. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 9 marca 2016 r. W konsekwencji doprowadziło do zaaprobowania przez Sąd Okręgowy w Słupsku ustaleń, ocen i poglądów wyrażonych przez sąd I instancji, które skarżący uznaje za rażąco błędne, dokonane w sprzeczności z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i zasad doświadczenia życiowego, a przede wszystkim w sprzeczności z nakazem rozstrzygania wszelkich wątpliwości na korzyść oskarżonego.

1. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego na jego mocy wyroku Sądu Rejonowego w Łęborku oraz uniewinnienie skazanego co do czynów z art. 178a § 1 k.k. oraz z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., ewentualnie, z daleko ostrożności procesowej w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego w nim wyroku Sądu Rejonowego w Łęborku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu przed sądem I instancji.

2. W odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje jako oczywiście bezzasadne podlegały oddaleniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. i 519 k.p.k. kasacja przysługuje od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego i może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony w ramach postępowania kasacyjnego do ponownej oceny dowodów i

na tej podstawie kontrolowania prawidłowości poczynionych ustaleń faktycznych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego o obrazie przepisu art. 433 § 2 k.p.k. można mówić wtedy, gdy sąd w ogóle nie rozważy wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, zaś o naruszeniu przepisu art. 457 § 3 k.p.k. - gdy w uzasadnieniu wyroku nie zostanie zawarta argumentacja odnośnie do określonego potraktowania zarzutów i wniosków apelacji. Naruszenie art. 457 § 3 k.p.k. będzie więc miało miejsce wówczas, gdy sąd uznając zarzuty apelacji za zasadne lub niezasadne, nie wyjaśni swojego stanowiska, ewentualnie przedstawiona argumentacja będzie zawierała braki.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do treści kasacji adw. K. S., wskazać należy, co następuje.

Autor kasacji zarzuca rozstrzygnięciu sądu odwoławczego dokonanie nieprawidłowej kontroli instancyjnej (zarzut z pkt. 1 kasacji). Wskazać jednak należy, że wykazanie wadliwości przeprowadzonej w sprawie kontroli apelacyjnej poprzez zakwalifikowanie uchybień jako rzekomo naruszających dyspozycje art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. – których naruszenie zarzuca autor kasacji, nie może ograniczać się wyłącznie do formalnego powołania tych przepisów w zarzucie kasacji i stworzenia pozorów nieprawidłowej kontroli odwoławczej (poprzez sugerowanie np. "nienależytego", "niepełnego", "niewłaściwego", "nierzetelnego", "pobieżnego" rozpoznania apelacji). Analiza treści tych zarzutów wskazuje, że skarżący domaga się Sądu przeprowadzenia przez Sąd Najwyższy kolejnej, dublującej kontroli apelacyjnej tj. weryfikacji prawidłowości orzeczenia sądu pierwszej instancji forsując subiektywną interpretację wyników postępowania dowodowego – co jest niedopuszczalne na tym etapie postępowania. Motywy kasacji wskazują jednoznacznie, że autor kasacji, domaga się dokonania odmiennych ustaleń faktycznych, kwestionując dokonane przez sąd I instancji i zaaprobowane przez sąd II instancji ustalenia co do sprawstwa czynów przypinanych skazanemu. Skarżący nie wskazuje przy tym na jakiegokolwiek uchybienia sądu odwoławczego w zakresie przeprowadzonej przez ten sąd kontroli instancyjnej, ale wyraża niezadowolenie z oceny dowodów dokonanej przez sąd I instancji i zaaprobowanej przez sąd odwoławczy, co przesądza o bezzasadności tego zarzutu.

Sąd odwoławczy nie naruszył również art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. (pkt. 2 kasacji). W przedmiotowej sprawie, uzupełniając postępowanie dowodowe, sąd odwoławczy dopuścił dowód z opinii biegłego psychologa D. H. oraz opinii Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w B. z zakresu badań poligraficznych. Ocena powyższych dowodów nie doprowadziła jednak do dokonania – odmiennych od sądu I instancji - ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa czynów przypisanych skazanemu. Wbrew twierdzeniom autora kasacji, takie stanowisko sądu *ad quem* uznać należy, za będące następstwem prawidłowego rozważania zarzutów i wniosków apelacyjnych, w sposób zgodny z dyspozycją art. 7 i 410 k.p.k.

Również chybiony okazał się zarzut z pkt. 3 kasacji. Wbrew twierdzeniom autora kasacji, sąd odwoławczy w sposób wnikliwy i wyczerpujący odniósł się do szeregu zarzutów dotyczących przeprowadzonych w niniejszej sprawie dowodów z opinii biegłych z zakresu badania wypadków drogowych i medycyny sądowej. Z treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, z jakich powodów sąd *ad quem* uznał, że słusznie Sąd Rejonowy nie stwierdził podstaw do powołania w sprawie kolejnej opinii, uznając opinię Instytutu Ekspertyz Sądowych z 23.01.2023 r. wraz z ustną opinią uzupełniającą, za w pełni wiarygodną, jasną i pełną.

Podkreślenia wymaga, że w sytuacji, gdy opinia biegłego jest pełna i jasna dla sądu, który swoje stanowisko w tym względzie uzasadnił, to fakt, iż opinia taka nie spełnia oczekiwań uczestników postępowania, nie jest przesłanką dopuszczenia kolejnej opinii.

Odnosząc się do zarzutu z pkt. 1 kasacji adw. B. F. wskazać należy, iż istotnie art. 198 k.p.k. w obecnym brzmieniu przerzuca obowiązek selekcji materiału dowodowego, z którym należy zapoznać biegłych na organ zlecający wydanie opinii. Z przepisu powyższego wynika także co do zasady zakaz udostępniania innej opinii (wydanej w tej samej sprawie). Ma on jednak - wbrew twierdzeniom skarżącego - charakter względny, a decyzję w zakresie takiej potrzeby ostatecznie podejmuje organ prowadzący postępowanie uwzględniając potrzeby przeprowadzenia danego dowodu, w tym dbałość, by opinia była pełna i rzetelna. Żadne okoliczności nie wskazują natomiast, by przedmiotowa opinia - tych cech nie spełniała. Jak trafnie wskazał prokurator w odpowiedzi na kasację, brak wskazania

na tą okoliczność w postanowieniu o zasięgnięciu opinii czy też brak odniesienia do tego w przez sądy, nie może być natomiast traktowane jako uchybienie, mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Chybione okazały się też zarzuty z pkt. 1 b-c kasacji. Analiza ich treści prowadzi do wniosku, mimo że pozornie odnoszą się one do postępowania odwoławczego, to w istocie autor kasacji kwestionuje dokonaną na etapie pierwszoinstancyjnym ocenę dowodów, w tym wyjaśnień W. I. a, zeznań E. O. , opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych z 23 stycznia 2023 r., a w konsekwencji prawidłowość poczynionych ustaleń faktycznych, co jest niedopuszczalne na etapie postępowania kasacyjnego. W zakresie tych zarzutów, motywy kasacji wskazują jednoznacznie, że jej autor domaga się dokonania odmiennych ustaleń faktycznych, kwestionując dokonane przez sąd I instancji i zaaprobowane przez sąd II instancji ustalenia, nie wskazując przy tym na uchybienia sądu odwoławczego w zakresie przeprowadzonej przez ten sąd kontroli instancyjnej.

Odnosząc się zarzutu z pkt. 1 d kasacji, w którym obrońca zarzuca sądom obu instancji naruszenie zasady *in dubio pro reo*, należy wskazać, że o naruszeniu tej zasady (wynikającej z treści przepisu art. 5 § 2 k.p.k.) można mówić jedynie wówczas, gdyby sąd rozstrzygający sprawę ustalił, że zachodzą niedające się usunąć wątpliwości, przy czym nie rozstrzygnął ich na korzyść oskarżonego, co przecież w tej sprawie nie miało miejsca. Subiektywne wątpliwości obrońcy, wyrażone obecnie w kasacji nie są wystarczającym powodem dla uznania zasadności naruszenia, o którym mowa w zarzucie.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia, obciążając przy tym skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

[J.J.]

[r.g.]

